

পৰীক্ষণ বধ

সুকবি নাৰায়ণ দেৱৰ বচিত

জীপ্ৰসন্নচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ দ্বাৰা

সংগৃহীত ও সংশোধিত

প্ৰকাশক :—

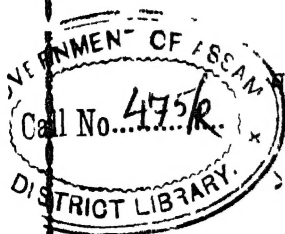
শ্ৰীকৰুণা কান্ত বৰুৱা

পোঃ কমাৰকুছি

বামৰূপ

মতুন ভাঙ্গৰণ

১৩৫৮ চন।

কাতি, শ্যামা-পূজা।

বেচ- ৯/০ অনা।

বাম বন্দনা

দিহা

এ বাম হায় কোন গুণে, হায় হায় কোন গুণে
বাঘনব ভজিম চরণ ।

প্রথমে বন্দিবো বাম, মুক্তি পদে যাব নাম
প্রভু বাম কমল লোচন ।

কৌশল্যা নন্দন বাম নবদুর্বাদল শ্যাম
তব পদে লঙ্কেক প্রণাম ॥

বান্ধস কবিতে নাশ সবংশে বাবণ ধ্বংস
সীতাদেবী জন্মে মহীতলে ।

লক্ষ্মী স্বকপিণী দেবী আগম পুবাণে সেবী
যাব গুণে প্রকাশে ভূতলে ॥

সন্ন্যাসীর বেশধারী   দণ্ডকা কাননে হবি
 চুৰি কৰে দুৰ্জয় বাবণ ।
 শ্রীৰাম লক্ষণ ভাই   সীতা শোকে দুঃখ পাই
 ভ্রমিলেক অনেক কানন ॥
 কিকিঙ্কাত থিত হৈয়া   স্ত্রীৰক লাগ পায়
 মিত্র কৰে বানবৰ সজে ।
 বদিয়া প্রচণ্ড বালি   চলি গৈলা লঙ্কাপুৰী
 সমুদ্র বান্ধিলা মহাবজে ॥
 তিনি মাহ যুদ্ধ কৰি   মজাইলা লঙ্কাপুৰী
 মহাবজা বাবণ বিনাশ ।
 উদ্ধাৰি জানকী নারী   চলিয়া অযোধ্যাপুৰী
 স্ত্রী কৰে ভেহো গৃহবাস ॥
 হাজাৰ বৎসৰ দিন   সুখে পালে প্রতিদিন
 বাম-বাজ্যে দুখী কেহো নাই ।
 নারায়ণ দেবে বোলে   প্রভু বাম পদতলে
 বিপ্রক জানকী নাশে গাই ॥

পৰীক্ষিৎ বନ୍ଧ

শাস্ত্ৰনু বজাৰ নাতি   ধৰ্ম্মশীল মহামতি
পাণ্ডু বজা ব্যাসৰ নন্দন ।
তাৰ পুত্ৰ সদাচাৰ   বিষ্ণু অংশে অৱতাৰ
যুধিষ্ঠিৰ আদি পঞ্চজন ॥ ১

অৰ্জুন শৰীৰ ধৰি   ক্ষিতিলে অৱতাৰি
কুৰুকুল কৰিলা বিনাশ ।
নৰনাৰায়ণ চলে   জন্মিয়া ভাৰতকুলে
চন্দ্ৰবংশ কৰিলা প্ৰকাশ ॥ ২

অৰ্জুনৰ তনয়   অভিমন্যু মহাশয়
তাৰ পুত্ৰ পৰীক্ষিৎ বজা ।
জানিয়া কুলৰ ধৰ্ম্ম   বেদ অনুসাৰে কৰ্ম্ম
পুত্ৰবৎ পালে সব প্ৰজা ॥ ৩

এক দিন পৰীক্ষিৎ   চড়িয়া কঞ্চন বথ
হাতে লৈয়া দিব্য ধনুঃশৰ ।
সৈন্য-সামন্ত সঙ্গ   মৃগয়া কৰিতে বঙ্গ
২ বেলি অৰণ্য ভিতৰ ॥ ৪

মাঝিলেক মৃগ যত   নাশক কহিবো কত
তাতে বধ হইলা বিমুখ ।

কালপুৰুষ কোপে   মায়া হৰিণ-কোপে
দেখা দিলা বজাৰ সমুখ ॥ ৫

মৃগ দেখি নবনব   ধনুত যুধিলা শৰ
হৰিণ হানিতে গৈলা ধাইয়া ।

পাছে পাছে মহাবাজ   প্রবেশিলা বনমাজ
মৃগ পলাইলা প্রাণ লৈয়া । ৬

মুনি দেখি তপোবনে ঐজ্ঞামিল তার স্থানে
কোন পথে গৈলেক কবছ ।

ধানে বসি আছে মুনি   উত্তর নিদিলা শূনি
সমাধি হইব জানি   ভঙ্গ ॥৭

মতামুনি ওপোষণ   পৰম ধৰ্ম্যত মন
উদ্ভব নিদিলা কোনে মতে ।

বজাৰ জন্মিল তাপ   নাজানিলা ব্ৰহ্মশাপ
মু'নিৰে সাংগিলা বিড়ম্বিতে ॥৮

তপ সজ্জা আছে সঙ্গে   দণ্ড কমণ্ডলু ভাঙ্গে
ধৃতি বস্ত্র উড়বি ফেলয়।

মৰা সৰ্প সন্নিদানে   তুলি লয় ধনুগুণে
বেড়ি দিল মুনিৰ গলায় ॥৯

ভণ্ড তপস্বী মনে   উদ্ভব নেদীলা কেনে
এত বলি কবীলা দুর্গতি।

কাল হৈল উপস্থিত ঘৰে গৈলা পৰীক্ষিৎ
নাৰায়ণ দেৱৰ ভাৰতি ॥১০

দিহা

আজু বব প্ৰমাদ মিলিলা
কদম্বৰ তলে কানাই দেখা দিলা ।
এহিমতে ঘৰে গৈলা অৰ্জুনৰ নাতি ।
ব্ৰহ্মশাপ পাইলা যেন শুনা তাৰ বীতি ॥১১
মতঙ্গ মুনিৰ বেটা শৃঙ্গদেৱ নাম ।
প্ৰজাপতি স্থানে বেদ পঢ়ে অবিশ্ৰাম ॥
ষাঠি সহস্ৰ বৰ্ষ বসে ব্ৰহ্মপুৰে ।
সিদিনা বিদায় হৈলা ব্ৰহ্মাৰ গোচৰে ॥১২
তাহাৰ বিদায়ে ব্ৰহ্মা হাসে মনে মনে ।
পৰীক্ষিৎ ব্ৰহ্মশাপ পাইবো আজি দিনে ॥
আসিয়া মিলিলা শৃঙ্গ সেই তপোবনে ।
যথাত মতঙ্গ মুনি বসি আছে ধ্যান ॥১৩
দণ্ডবতে প্ৰণাম কৰিয়া কুতূহলে ।
ক্ষণেক দেখিলা বাপৰ মৰা সৰ্প গলে ॥
ভাঙা দণ্ড কমণ্ডলু দেখি বিড়ম্বন ।
মৰা সৰ্প গলে তুলি দিলা কোন জন ॥১৪
যক্ষাদি দেৱতা কিবা অশুৰ দেৱতা ।
মুনি বিড়ম্বিতে পাৰে কাহাৰ ক্ষমতা ॥

আমি থাকিতে বাপৰ এতেক দুৰ্গতি ।
 নিশ্চয় শাপিবো তাৰে দৃঢ় কৰি মতি ॥১৫
 এত বলি শৃঙ্গদেৱ কৰে আচমন ।
 ত্ৰক্ষশাপ দিব বলে দাকণ বচন ॥
 আমাৰ বাপৰ গলে যিবা সৰ্প দিল ।
 জীৱন যৌৱন মদে গুৰুক লজ্জিল ॥১৬
 যদি ত্ৰাক্ষণ হওঁ মই ত্ৰাক্ষতেজ থাকে ।
 সপ্তদিনৰ মধ্যে তাক দংশিবো তক্ষকে ॥
 এতেক বলিয়া কোপ ক্ষমি আপোনাৰ ।
 দূৰ কৈলা মৰা সপ বাপৰ গলৰ ॥১৭
 ধ্যানতে থাকিহা মুনি জানিলা অস্ত্ৰবে ।
 পৰীক্ষিৎ ত্ৰক্ষশাপ পাইলা নিৰ্ভবে ॥
 পুত্ৰ মুখ চাই মুনি বুলিলা বচন ।
 কেন হেন ত্ৰক্ষশাপ দিলা অকাৰণ ॥১৮
 বিনা দোষে শাপ দিলা পৰীক্ষিৎ বজা ।
 দেৱ দ্বিজ অতিথক সদা কৰে পূজা ॥
 বাপৰ বচনে পুত্ৰ বুলিলা বচন ।
 আমাৰ বচন কভু নঘাইবো খণ্ডন ॥১৯
 পুত্ৰৰ মুখত শুনি নিষ্ঠুৰ বচন ।
 শিষ্য এক পঠাই দিলা হস্তিনা ভূৱন ॥
 মোৰ পুত্ৰে ত্ৰক্ষশাপ দিয়াছে বজাক ।
 সপ্তদিন মধ্যে বজাক দংশিবো তক্ষকে ॥২০

মুনিৰ শুনিল শিষ্যে এতেক বচন ।
 হস্তিনা নগৰে শিষ্য কৰিল গমন ॥
 মুনিক দেখিয়া বজাৰ হৰষিত মন ।
 বসিবাক দিল নিয়া বজ্জ-সিংহাসন ॥২১
 আশিৰ্বাদ কৰি মুনি বসিলা সত্বেৰে ।
 মুনি শাপ বিবৰণ কহিলা বজ্জাবে ॥
 এই বাক্য কহে দূত মুনিৰ সংবাদ ।
 মহা চিন্তাত পৰে বজ্জা ভাবিয়া বিষাদ ॥২২
 সিংহাসন হৈতে ভূমিত পৰিলা ছবিত ।
 আকাশ ভাঙ্গিয়া যেন পৰিলা মাথাত ॥

দ্বিতীয়

অনেক শোকে কান্দে নৃপমণি ॥২৩
 শোকে কান্দে নৃপমণি শুনিয়া মুনিৰ বাক্য,
 কান্দে বাজা বিষাদ বদনে ।
 অজ্ঞানে কবিলোঁ পাপ, বার্থ নহে মুনি শাপ,
 কি জানি কুমতি হৈলা মোৰে ॥২৪
 লংহাব কালত হিত, বুদ্ধি হৈলা বিপবীত,
 ক্ৰিয়া কালে ধৰিলেক মোৰে ।
 ধৰ্ম্মবজ্জা বুদ্ধিষ্ঠিৰ, মহাপুণ্যবান-ধীৰ,
 সলবাবে গৈলা স্বৰ্গপুৰে ॥২৫
 ছেন বংশে মোৰ জন্ম, কবিলো কুৎসিৎ কৰ্ম্ম,
 ব্ৰহ্মশাপ আমাৰ ওপৰে ॥

মৃগবজা ত্ৰিকালভ্ৰত   ব্ৰহ্মশাপে হৈলা ভ্ৰম্য

চন্দ্রত কলক ব্ৰহ্মশাপে ।

নল হৈলা অজগৰ,   সহস্ৰাঙ্গি পুৰন্দৰ

আমাক বাখিবো কাৰ বাপে ॥২৬

সৰগৰ পুত্ৰ পাপে,   ভ্ৰম্য হৈলা ব্ৰহ্মশাপে,

অগোত্ৰ হৈলা জলনিধি ।

সূৰ্য্যৰ নন্দন কৰ্ণে,   অস্ত্ৰ পাসবিলা বণে,

অহল্যা হইলা শিলা বুদ্ধি ॥২৭

বহুগুণ ছাপান্ন কোটী,   নবউলা এক গুটী,

ব্ৰহ্মশাপ বিষম অনলে ।

মণিবাজ দশবথ,   ব্ৰহ্মশাপে হৈলা হত,

বলিবজা গেল বসাতলে ॥২৮

দুৰ্ব্বাসা মুনিৰ জন্তে,   পক্ষী নাশ ত্ৰিভুবনে,

পক্ষী হৈলা ইন্দু বিছাধৰী ।

ভৃগুবাশি হৈলা কাম,   বিষ্ণুৰ শৰীৰ বাম,

ব্ৰহ্মশাপে আপন পাসবি ॥২৯

কুবেৰৰ দুই পুত্ৰ,   বৃক্ষলতা অদ্ভুত,

যমল অৰ্জুন তৰুৰূপে ।

দাকণ দ্বিজৰ ঘায়,   চণ্ডী হৈলা শিলাকায়,

গজ-কচ্ছপ ব্ৰহ্মশাপে ॥৩০

ভূমবিয়া হবি চৰি,   কান্দিয়া বিস্তৰ কৰি,

জদয়ে ভাবিয়া মহাতাপ ।

নাভায়ণ দেবে কয়   স্নকবি বল্লভ হয়
কান্দে বজা পায়া ব্রহ্মশাপ ॥৩১

দিহা

ঐ আবে পাব করা অ বয়নাথ ।
এ ভব সাগরে ॥৩২

এতক ভাবিয়া বজা চিন্তাযুক্ত মন ।
দেখিবারে বাসদের অ'মিলা তখন ॥
বাসক দেখিয়া সবে উঠিলা তখন ।
দণ্ডবতে প্রণামিলা বাসর চরণ ॥৩৩
পাত্ত-অর্ঘ্য আচমন দিলেক আসন ।
যোষহাতে পরীক্ষিতে করে নিবেদন ॥
শুনা বাস মহামুনি আমার বচন ।
অসময়ে হৈলা গুরু আমার মরণ ॥৩৪
মৃগয়া করিতে গৈলো অরণ্য ভিতরে ।
তাতে ব্রহ্মশাপ হৈলা আমার উপরে ॥
সপ্তদিন মধ্যে মোক স্নককে দংশিলে ।
ব্রহ্মশাপ ব্যর্থ নহে অরশ্যে ফলিবে ॥৩৫
মরণক লাগি ভয় নাহি কদাচন ।
নভজিলো নাভায়ণ শ্রীমধুসূদন ॥
নাজানিলো কোন গতি হৈবেক আমাবে ।
নকবিলো ধর্ম-কর্ম মতি অনুসাবে ॥৩৬

বজাৰ কথা শুনি মুনি বুলিলা বচন ।
 পুণ্য হেতু ভাগবত কৰহ শ্রৱণ ॥
 সংযম আচাৰ কৰি নিৰাহাৰ হৈয়া ।
 নিববধি শুনিয়া আপনি মন দিয়া ॥৩৭
 ইয়াক শুনিয়া পূৰ্বেৰ মহামুনি সবে ।
 পৰম কলাণ হৈয়া তৰি গৈলা তবে ॥
 পৰীক্ষিতে কহে তবে যোৰহাত কৰি ।
 কোনে শুনাৰেক মোক বোলহ বিচাৰি ॥৩৮
 বাস বোলে শুকদেৱ আমাৰ তনয় ।
 পৰম বৈষ্ণৱ সেই ভাগবতময় ॥
 বজা বোলে শুকদেৱ অগ্ৰাহত গতি ।
 এক স্থানে একত্ৰে নাথাকে এক ৰাতি ॥৩৯
 তাক পাইবো আমি কোথা উপোধন ।
 মোৰ ঠাই প্ৰয়োজন এই সপ্তদিন ॥
 বাস বোলে যি স্থানত শুনে হৰিকথা ।
 সেই স্থানে শুকদেৱ আহিবো সৰ্বথা ॥৪০
 তাক শুনি পৰীক্ষিত ছয়া এক মন ।
 ৰাম ৰাম হৰি হৰি বোলে সৰ্বক্ষণ ॥
 হৰিধ্বনি শুনি বৰ আনন্দিত মন ।
 আচম্বিতে শুকদেৱ আসিলা তেখন ॥৪১
 শতেক সূৰ্য্যৰ তেজ বালক চৰিত্ৰ ।
 মুক্তকেশ দিগম্বৰ সৰ্প বিভূষিত ॥

ধূমকেতু ছেন অজ্ঞ বালক দেশিয়া ।
 সকল বালক নাচে হাত নালি দিয়া ॥৪২
 পৰীক্ষিৎ আদি কৰি ব্যাস এড়ি সবে ।
 প্রণামিলা ব্যাস পুত্রে পৰম গৌৰবে ॥
 পাত্ৰ-অৰ্ঘ্য আচমন দিলেক আসন ।
 বসিলেক দ্বিগম্বৰ প্রসন্ন বদন ॥৪৩
 ব্যাস বোলে শুকদেৱ শুনহ বচন ।
 বজ্জাক কৰহ তুমি ভাগৱত শ্রবণ ॥
 তোমাৰ সমান নাই ই তিনি লোকে ।
 এঘোৰ সংসাৰ ভয় খণ্ডাহ বজাকে ॥৪৪
 এত বুলি ব্যাসদেৱ হৈলা অশ্রুদান ।
 পৰীক্ষিত বজা তৰে চিন্তিলেক ত্ৰাণ ॥
 ইষ্ট, মিত্ৰ, আত্মা, এক, আনিয়া যতেক ।
 জন্মেজয় আনি কৈলা ৰাজ্য অভিষেক ॥৪৫
 পাত্ৰ মিত্ৰ সকলোতে ভাৰ সমৰ্পিয়া ।
 চলিলা গঙ্গাৰ কূলে মৰণ জানিয়া ॥
 ব্রজজাল আদি কৰি ৰচিলা বিষম ।
 কৰিলা নিগূঢ় স্থান সৰ্পৰ দুৰ্গম ॥৪৬
 গঙ্গাৰ অন্তৰ জলে কৈলা কুশাসন ।
 আৰম্ভিল' ভাগৱত কৰিতে শ্রবণ ॥
 শুকদেৱ মুখ হৈতে তৰিকথা ৰসে ।
 নিত্য উপবাস তবু ক্ষুধা ন পৰশে ॥৪৭

এহিমতে পুণ্য কথা কৰয়ে শ্রবণ ।
 পাত্ৰ মিত্ৰ সবে তেথা কৰিল্য মন্ত্ৰণ ॥
 সৰ্বদায় কৰে বজা আমাসাব হিত ।
 সৰ্পেসে ন দংশে তেন চিহ্নিতে উচিত ॥৪৮
 ধন্বন্তৰী নামে ওজা থাকে শঙ্খপুৰী ।
 বজাব কাৰণে তাৰ আনা শীঘ্ৰ কৰি ॥
 নহলে তক্ষক হাতে নেদেখি নিস্তাৰ ।
 ধন্বন্তৰী আসিলে তাহাৰ অল্প ভাৰ ॥৪৯
 এহিমতে পাত্ৰগণে মন্ত্ৰণ কৰি সাৰ ।
 সহবে পাঠাইলা দৃত ওজা আনিবাব ॥
 শীঘ্ৰগতি দূৰৈয়া গিলে শঙ্খপুৰী ।
 ত্বৰিতে জানাইলা তৈ ওজা ধন্বন্তৰী ॥৫০
 পৰীক্ষিতে ব্ৰহ্মশাপ পাই আছে বনে ।
 তক্ষকে দংশিতে কহিয়াছে সপ্তদিনে ॥
 বজাক বাখিণে তুমি চলহ সহব ।
 বিলম্ব নকৰা বসি কায়া গুরুতৰ ॥৫১
 এত শুনি ধন্বন্তৰী বিঘৌষধি তুলি ।
 কমণ্ডলু লৈলা আৰ ঔষধৰ বুলি ॥
 বিচিত্ৰ সাপৰ ছাল বান্ধিয়া মাথায় ।
 বাঘৰ পিঠিত চ'ড় জয়ঢাক বজায় ॥৫২
 ছয় কুৰি শিষ্য ওজাৰ চলিলেক সঙ্গে ।
 মন্ত্ৰ মহৌষধি যত লইলেক বঙ্গে ॥

অস্তি-সঞ্চাবিণী আৰ জীৱ-সঞ্চাবিণী ।
 জ্যোতিকপা তেজোময় বিশাল্যকবণী ॥৫৩
 ঝুলি ভৰি নিলা চাৰি ঔষধৰ মূল ।
 গাকড়ী মন্ত্ৰৰ পুথি লইলা সকল ॥
 স্ককবি নাৰায়ণ দেৱৰ সুবস পাচালি ।
 ওজাব ছলনা বুলি একই লেছাৰি ॥৫৪

দিহা

বাঘৰ পিঠিত চড়ি যাই ওজা ধনন্তৰী
 পৰীক্ষিৎ বজা জীয়াবাবে ।
 বিষ জোলোঙা ভাৰ দণ্ডমন কান্ধে কৰি
 কমণ্ডলু লৈলা বাম কৰে ॥৫৫
 বাঘৰ পিঠি চড়ি যাই দুই কাষে ঢাক বায়
 ছয় কুৰি শিহ সঙ্গে লৈয়া ।
 ব'দত পীড়িত ছয়া শীতল পবন পাইয়া
 বসে গৈয়া ব বৃক্ষ প ইয়া ॥৫৬
 এহিমতে ধনন্তৰী ক'লা গমন ।
 মন দিয়া শুনা কহে যত বিবৰণ ॥
 হিমালয় কৈলাশ দুই পৰ্বতৰ সাৰ ।
 তথাত তক্ষক নাগ অগ্নি অৱতাৰ ॥৫৭
 পৰীক্ষিতে ব্রহ্মশাপ পাই আছে শুনি ।
 হৰষিতে নাগৰাজে কহিলেক পুনি ॥

যেতিয়া জনল গেল থাণ্ডৰ দহিতে ।
 মোৰ পুত্রে বধিয়াছে জননী সহিতে ॥৫৮
 আৰ পুত্ৰ কৰ্ণ সনে সৰ্পমুখ বাণ ।
 শুভাক কাটিয়া পাবে কৰ্ণ বিহ্বলান ॥
 সেহি হৈতে মন মোৰ আছয় সন্তাপ ।
 জাব শান্তি পৰীক্ষিত পাইলা ব্রহ্মশাপ ॥৫৯
 এ সময়ে পুত্ৰ ধাৰ স্তুতিতে উচিত ।
 এত বলি নাপবাণ চলিলা ব্রবিত ॥
 এহিমতে তক্ষক যে কবিল গমন ।
 ধন্বন্তৰী সহিত তইলা দৰশন ॥৬০

দিহা

কুশাব কাৰণে ধন্বন্তৰী,   বিচাৰ কবিল। কুলি,
 লাগি গৈলা ঔষধৰ ত্ৰাণ ।
 অধিক শূন্যন তুমি,   সি কাৰণে পোচো আমি,
 কোৱা বাপু তুমি কোন জন ॥৬১
 শুনিয়া ব্ৰাহ্মণ বানী,   ওজাই বুলিলা পুৰি,
 তক্ষক নাগে খাইবো পৰীক্ষিত বজা ।
 তাহাক জীয়াবাবে,   আমি যাই সববে,
 মোৰ নাম ধন্বন্তৰী ওজা ॥৬২
 ধন্বন্তৰী মোৰ নাম ঘৰ শঙ্খপুৰী ।
 শিবৰ সৈন্যক আমি ফুৰো সৰ্প মাৰি ॥

তুম্বকে দংশিলে শুনিয়াছি পৰীক্ষিতে ।
 ভাষাক বাধিতে আমি বাইবো স্বৰিতে ॥৬৩
 ছয় কুৰি শিষ্য মোর অনুচর সঙ্গে ।
 সৰ্প মাৰি বিষ খাই ঢাক বজাই বঙ্গে ॥
 কৰ্ণটক ধনুয় তুম্বক উৎপল ।
 হস্তবাষ্ট্র লাড়ু আদি যত নাগবল ॥৬৪
 লক্ষ্য আদি মহাপন্থ যতেক প্রধান ।
 আমাৰ নিকটে সবে মেড়ক সমান ॥
 শুনিয়া ওজাব বাণী,   ব্রাহ্মণে বুলিলা বাণী,
 কথা দেখো কহা বধ ভয়ে ।
 স্বৰ্গ-ব্রহ্ম পাতালন,   ই তিনি যে ভুবনত,
 তুম্বকে দংশিলে কেহো জীয়ে ॥৬৫

দ্বিতীয়

এতেক বচন যদি ব্রাহ্মণে বুলিলা ।
 ক্রোধ কৰি ধনুৰী গজ্জন কৰিলা ॥৬৬
 কোপ কৰি ধনুৰী ভাবে মনে মনে ।
 সামান্য ব্রাহ্মণ নহ বুলি অনুমানে ॥
 আমাৰ বিক্রম আমি কি কহিবো ভোবে ।
 আমাৰ বিক্রম জানে ব্রহ্মা হৰি হবে ॥৬৭
 কনিষ ব্রাহ্মণ আব বলিব ছাগল ।
 ভাল-মন্দ জ্ঞান নাই হয় যে পাগল ॥

পতিতৰ দান লোৱা নকৰি বিচাৰ ।
 হাড়ি, ডোম, চণ্ডাল যজাহ সদাচাৰ ॥৬৮
 কাকড়াৰ মাটিতে কপালে দীৰ্ঘ ফোটা ।
 কক্ষ তলে লই আছা ভাঙ্গা লাউ গোটা ॥
 ভালেতো ভইছা তুমি শূদ্ৰৰ গোসাই ।
 সি কাৰণে নাক চুলি এৰা মোৰ ঠাই ॥৬৯
 অশ্রু জনে দিয়ে যদি এতেক উত্তৰ ।
 এতিক্ষণে মাৰি পঠাম যমৰ নগৰ ॥
 দ্বিজ জয়া নাজানে যি ব্রাহ্মণৰ কাম ।
 চণ্ডালতো দিক তাক নকৰো প্ৰণাম ॥৭০
 স্বৰূপে জানিনো তুমি নোশোৱা ব্রাহ্মণ ।
 দুই জিহ্বা দেখো তোৰ সৰ্পৰ লক্ষণ ॥
 কোন সৰ্প চলি আছ কপট ৰূপ ধৰি ।
 নিশ্চয় জানিলো বেটা ভণ্ড দুৰাচাৰী ॥৭১
 আপনাৰ নিজ ৰূপ ধৰ বান্ধ হৈয়া ।
 নহইলে মন্ত্ৰবলে থইবো বান্ধিয়া ॥
 কুপিত তক্ষক নাগ অগ্নি হেন জ্বলে ।
 দুই চক্ষু পকাইয়া বলে তেজোবলে ॥৭২

দিহা

এড়িয়া ব্রাহ্মণৰ মায়া ধৰে পঞ্চশত কায়া
 প্ৰতাপত কম্পে দেবাসুৰ ।

আমিতো তক্ষক নাগ, তোমাক পাটলো লাগ,

মাৰিয়া পৰ্য্যাম যম ঘৰ ॥৭৩

শুনা ওজা ধন্বন্তরী, বটবৃক্ষ ভস্ম কৰি,

পুন্য যদি জীয়াইতে পাৰ ।

নাৰায়ণ দেবে কয়, স্ককৰি বল্লভ হয়,

তেবে বুজিম সাহস তোমাৰ ॥৭৪

দিহা

এ জয় গোপাল বাম জয় গোবিন্দ তৰে

হাসি ধন্বন্তরী বোলে ভণ্ড তপোধন ।

জীয়াইতে পাৰি যদি কিবা দিবা ধন ॥৭৫

পৰাস্ত কৰিব আজি এই বাক্য সাৰ ।

কুপিয়া তক্ষক বিষে কৰে অন্ধকাৰ ॥

নাগে ওজাই বিনাদ কৰে বটবৃক্ষ তলে ।

পৰম প্রচণ্ড গছ অতি ভয়ঙ্কৰে ॥৭৬

সহস্ৰেক শিপা গছ পৰম বিশাল ।

মূল গাছ এড়িয়া প্রচণ্ড চাৰি ডাল ॥

পূব ডালে যাইবাবে পাৰি উদয় গিৰি ।

পশ্চিম ডালে যাইতে পাৰি ওবেষা নগৰী ॥৭৭

উত্তৰ ডালে যাইতে পাৰি কৈলাস নগৰী ।

দক্ষিণ ডালে যাইতে পাৰি যমৰ নগৰী ॥

মূল গাছে ব্রহ্মা বসি আছে হংস যানে ।

মধ্যে ত্ৰিপুৰাৰি বসি আহিস্ত আপুনে ॥৭৯

গৰুড বাহনে সৈতে বিয়ু আছে স্থিতি ।
 স্থানে স্থানে বগু শূনা আৰু নানা জাতি ॥
 ইন্দু আদি দেবে গায় গন্ধৰ্ব চাৰণ ।
 ভূত প্ৰেত দানব পিশাচ নাগগণ ॥৭৯
 বিয়ুদৃত সমদত বৈসে চাৰি জাতি ।
 নিাত বৰি আছে তাত পক্ষীগণে স্থিতি ॥
 মাৰা শালিকা আৰু বাইজে শালিকা ।
 পি.লিয়া বন্ধ থাক বনোৱা কনকা ॥৮০
 পলা ধূলি বাঢ়িলিখে ঢুলুক মযৰ ।
 ৰাজহংস চিলা আৰু শ্বেত কাকচৰ ॥
 কুপতি কৈবত আছে টিয়া কামলিয়া ।
 মান ককযা আছে ভাটো চান্দালিয়া ॥৮১
 এহিমতে পক্ষী সব আছে থৰ থৰ ।
 ওপৰত থাকি গাছ কাটন্তু স্ততাৰ ॥
 তক্ষকৰ পৰাক্ৰম স্ততাৰে আছে দেখি ।
 ভয়ে ডলে সাবটিয়া মুদীলা দুই আঁখি ॥৮২
 মনে মনে স্ততাৰ সবে লাগে বুলিবাৰে ।
 স্ত্রী-পুত্ৰ এৰি কেনে আইলো মৰিবাৰে ॥

দিহা

ইবাৰ তাৰিয়ো ভগবান
 অ হৰি নাজানো কি মতে পৰিত্ৰাণ ॥৮৩

পঞ্চশত মুখ দিয়া বিষ বহি পৰে ।
 তাক দেখি সন্তাৰ সবে হৰি হৰি স্মৰে ॥
 নিপদে পৰিয়া আজি আগাৰ ঘাই প্ৰাণ ।
 বোলে প্ৰভু বক্ষা কৰা দৈনকী নন্দন ॥৮৪
 বিপদত বক্ষা কৰা দেব নাৰায়ণ ।
 তুমি বিনে আৰ কোনে কৰিবেক ত্ৰাণ ॥
 পঞ্চশত ফণা ধৰে বৃক্ষক আকলি ।
 ভস্ম কৈলা বৃক্ষ গোটে কালকূট ঢালি ॥৮৫
 ভস্ম ভৈলা বৃক্ষ গোটে গাৰি বৰ বোষে ।
 ভয় কৰি ধনন্তৰী মহামন্ত্ৰ জপে ।
 ভস্ম কৰি বৃক্ষ চাই নিঃশ্বাসে উৰাই ।
 তাক দেখি ধনন্তৰী দুহু হাত কোপাই ॥৮৬
 মহামন্ত্ৰে ধনন্তৰী জল লৈয়া কৰে ।
 মহামন্ত্ৰ জপি দিলা ভস্মৰ উপৰে ॥
 হাসি হাসি পাচে বোলে ওজা ধনন্তৰী ।
 দেখি গাৰা ভস্ম তৈতে বৃক্ষ বাজ কৰি ॥৮৭
 পুনৰপি মহামন্ত্ৰ লাগিলা জপিতে ।
 ডালে মূলে উঠে গাছ সন্তাৰ সহিতে ॥
 হাসিয়া হাসিয়া পাচে বোলে ধনন্তৰী ।
 লাজ পাই তক্ষক বৈলা তল গুণ্ড কৰি ॥৮৮
 ওজাই বোলে তক্ষক তুমি তল মুণ্ড কেনে ।
 এনেক বৰাই পূৰ্বে কৈলে কি কাৰণে ॥

তুমিতো নাগৰ বজা চিনিলো ইঞ্জিতে ।
 বিনা ধন দিয়া তুমি নাপাৰা যাইতে ॥৮৯
 তুমিতো নাহিকে জানা মনসাধ বল ।
 মল্লো বান্ধি বাখিবো তোমাৰ এই শূল ॥
 তক্ষক বোলয় শুনা ধনন্তৰী ওজা ।
 এবেসে জ্ঞানিলো তোমাৰ মহামল্লৰ তেজ ॥৯০
 আমিতো তক্ষক নাগ পাইলো পৰাভৱ ।
 আমাৰ বচন শুনি বাখহ গোবৰ ॥
 পৰীক্ষিত বজাৰ দেখা আয়ু হৈলা শেষ ।
 দৈবে তাহা ব্ৰহ্মশাপ পাইলা বিশেষ ॥১০০
 নিশ্চয় ফলিবে ওজা ব্ৰাহ্মণৰ গালি ।
 ব্ৰহ্মশাপ ব্যৰ্থ নহে জানহ সকলি ॥
 এত শুনি ধনন্তৰী দেখিলা লেখিয়া ।
 পৰীক্ষিতৰ পৰমাযু দেখিলা গণিয়া ॥১০১
 দেখিলা পৰমহংস নাহি নিজ ঘৰে ।
 জ্যোতিষ্ময় নেদেখিলা নিবল্লনপুৰে ॥
 এহিমতে কোন থানে নেদেখিয়া মন ।
 তক্ষকে বুলাই পাছে লোৱা এই ধন ॥১০২
 এই যে বিৰিণা দেখা ধবল বৰণ ।
 তাহাৰ তলত আছে সপ্ত বজাৰ ধন ॥
 হীৰা মাণিক কতো বজত কাঞ্চন ।
 আপোন ইচ্ছাই লোৱা যত লাগে ধন ॥১০৩

শিষ্য সবে বিবিণাক উভাবিলা পাকে ।
 তাহাৰ তলত সপ্ত বজাৰ ধন দেখে ॥
 শিষ্য সবে লৈলা ধন টোপালি বান্ধিয়া ।
 চলি যাই ধনস্তুৰী ধন দান পাইয়া ॥১০৪
 ধন দিয়া ধনস্তুৰীক পাঠাইলা ঘৰে ।
 তক্ষক নাগ চলি যাই বজাৰ দুৱাৰে ॥
 সূৰ্য্যক নাৰায়ণ দেবৰ সূৰ্য্যক পাচলি ।
 তক্ষকৰ ছলনা বুজি একই লেছাৰি ॥১০৫

দিহা

আজু বৃন্দাবনে চলিলা গোপাল ।
 চতুঃপাশ্বে ক্ৰীড়া কৰে যত ৰাখোৱাল ॥
 এহিমতে ফিৰি যাই ওজা ধনস্তুৰী ।
 চলি । তক্ষক নাগ দ্বিজ ৰূপ ধৰি ॥১০৬
 শূক্ৰ বস্ত্ৰ পৰিধান কমণ্ডলু কৰে ।
 অৰি বৃদ্ধ মুনি বেশ চলে ধীৰে ধীৰে ॥
 বলিক চলিতে যেন যাই দামোদৰ ।
 মদন চলিলা যেন মোহিতে শঙ্কৰ ॥১০৭
 বাসৱ চলিলা যেন বৃত্তক বধিতে ।
 ৰাৱণ সন্ত্যাসী যেন সীতাক হৰিতে ॥
 এহিমতে চলি যাই বজাৰ দুৱাৰে ।
 দ্বাৰী গৈয়া জান দিলা বজাৰ গোচৰে ॥১০৮

বজা বোলে শীঘ্র কৰি আনা অন্তঃপুৰে ।
 ভাগ্যফলে মিলে আসি ব্রাহ্মণ দুৱাৰে ॥
 দুৱৰী কহিলা গৈয়া শুনা দ্বিজবৰ ।
 বজাৰ আদেণে তুমি চলা অন্তঃপুৰ ॥১০৯
 তাহাক শুনিয়া দ্বিজ হৰষিত মন ।
 বজাৰ সম্মুখে গৈয়া দিলা দৰশন ॥
 ব্রাহ্মণ দেখিয়া বজা পৰম সাদৰে ।
 আগত বসাই লৈ দণ্ডৱত কৰে ॥১১০
 মহাবাজ পৰীক্ষিৎ হোক পুণ্যবাশি ।
 বদৰিকাশ্রম হৈতে আইলো সন্ত্যাসী ॥
 পূৰ্ণ ভাগৱত কৰা কৰিয়া কামনা ।
 তোমাৰ ঠাই আসি আগে লইতে দক্ষিণা ॥১১১
 ব্যাসৰ মুখত পুনঃ শুনিলে সম্বাদ ।
 অকাল বদৰি ফল আনিছো প্ৰসাদ ॥
 ব্রাহ্মণ দেখিয়া বজা নলস্কাৰ কৰি ।
 বড়ই কৌতুকে লৈলা অকাল বদৰি ॥১১২
 অদভূত দেখি ফল হস্ত পাতি লৈলা ।
 নাকৰ নিকতে নিয়া স্নিগ্ধে লাগিলা ॥
 তাৰ মধো তক্ষক আছে বীটকপ হৈয়া ।
 স্নিগ্ধে দংশন কৈলা মৃত্যুকাল পাউয়া ॥১১৩
 সপ্তদিন হৈলা তবে ভাগৱত শুনিতো ।
 গঙ্গা অন্তৰ্জলে বাজা থাকিয়া নিভূতে ॥

ভাদ্ৰ মাসে বোহিণী অষ্টমী শুক্লপক্ষ ।
 মধ্যাহ্নত মঙ্গলবাৰে দংশিলা তক্ষক ॥১১৪
 তক্ষকৰ দংশনত পৰ্বত হোৱে চিৰ ।
 ভস্ম হৈলা পৰীক্ষা মনুষ্য শৰীৰ ॥
 দেখিয়া সকল লোকে কৰে হাহাকাৰ ।
 সিংহাসন হৈতে পৰে হুইয়া অঙ্গাৰ ॥১১৫
 কৈতৰা ব্ৰাহ্মণ কৈত বদৰিকা ফল ।
 অন্তৰীক্ষে তক্ষক নাগ পলায় প্ৰবল ॥
 জন্মোজ্জ্বল সৈতে সেই বজাৰ মহিষী ।
 বিলাপ কৰিয়া কান্দে ভূমিতলে নসি ॥১১৬
 লুকবি নাৰায়ণ দেৱৰ স্তবস পাচালি ।
 সাৰাদাৰ ক্ৰন্দন বুলি একই লেছাৰি ॥

দিহা

অনেবে কান্দে সাৰদা বাণী ।
 উঠবে প্ৰাণৰ নাণ, আমাক লগাও মাত,
 চন্দ্ৰবংশ আজি হৈলা অন্ধকাৰ ॥১১৭
 উত্তৰাৰ গৰ্ভে তোমা বধিছিলো অশ্বখামা,
 অপাণ্ডবা কৰিতে কাৰণ ।
 মায়েৰ স্মৰণ জানি বাখিলেক চক্ৰপাণি,
 আপনি আসিয়া নাৰায়ণ ॥১১৮
 কুক্ষণে মৃগয়া কাজে গৈলা প্ৰভু বনমাজে,
 তাতে হৈলা বিধিৰ ঘটন ।

ধান্মিক শবীব জয়া   নানাবিধ দান দিয়া,

বিনা দোষে কৈলা বিড়ম্বন ॥১১৯

আমি কায়বাক্য-মনে,   কিবা স্বপ্ন জাগরণে,

তুমি বিনে অশ্রু নাহি জানি ।

অনাথি করিয়া মোকে   তুমি গৈলা পবলোকে,

কিমতে বঞ্চিতো অভাগিনী ॥১২০

করিয়া মোক অনাথ   এৰি গৈলা প্রাণনাথ,

কোনে পালিবেক প্রজাগণ ।

তুমি যদি এৰি যোৱা,   একবার কথা কোৱা,

একবার মই জুৰাওঁ নয়ন ॥১২১

মৃগয়ায় গৈলা বনে   তৃষাযুক্ত হৈয়া কেনে,

জিজ্ঞাসিল মুনিৰ গোচৰে ।

সেই কোপে কৰি দৰ্প   মুনিৰ গলে দিলা সৰ্প,

মুনিৰ পুত্ৰ শাপিলা তোমাৰে ॥১২২

জন্মেজয় জননী আমি   আমাৰ মাৰিলা স্বামী

তক্ষক নাগ হোৱে মোৰ পিতা ।

সেই বাপ তক্ষক মোৰে   বধিলেক জামাতাবে

বিধবা আজি কৰিলেক মোক ॥১২৩

নাৰায়ণ সূচৰিত   বধ হৈলা পরীক্ষিত

দংশিলেক তক্ষক বিষধৰ ।

দ্বিহা

ঐ আবে লয়বে গোবিন্দব নাম

হবি এই বাবেসে বাব ।

তুনাই ভাবসা নাই মনুষ্য হইবার ॥১২৪

বাজা মবা বার্তা পাই যত প্রজাগণ ।

সত্বব কৰিয়া আসি মিলিলা তখন ॥

জন্মেজয় ক্রন্দনত কান্দে প্রজাগণ ।

কান্দিতে কান্দিতে সবে হৈলা অচেতন ॥১২৫

এহিমতে দংশিলেক বাজা পৰীক্ষিৎ ।

জন্মেজয় মহাবাজা ভৈলা উপস্থিত ॥

নিজ ধৰ্ম্মে বাজা কবে শাসি বাহুবলে ।

নানা দান ভোগ বাজা কৰিলা সকলে ॥১১৬

সোণা রূপা দিলা দান লেখা জোখা নাই ।

বৈতবণী পাব হৈতে দিলা শত গাই ॥

পিতৃকার্য্য কবি বাজা আনন্দিত মন ।

নিমন্ত্রিয়া আনিলেক যত বাজাগণ ॥১২৭

স্বচাবে কহিলা কবযোব কবি ।

ধন দিয়া ফিরাইলেক গুজা ধনস্তুৰী ॥

তাক শুনি জন্মেজয় ক্রোধ কবি মন ।

বি কাষণে যবে পিতৃ জানিলো কাৰণ ॥১২৮

ভক্তক নাগে মোক কৰিলা অস্তায় ।

বিনা ঘোষে বধিলেক আমাৰ পিতাই ॥

মঞ্জীগণ চাই বাজা কহে কোপ কবি ।
 মাৰিব সকল নাগ কৈক যাবো সাৰি ॥১২৯
 এত শুনি বলিলেক ধৌম তপোধন ।
 আমি দিবো উপদেশ যদি লোৱা মন ॥
 তক্ষকে জিনিবে কেৱে নোৱাৰে যুজিয়া ।
 যন্ত্ৰ কৰি মাৰা নাগ অগ্নিত পুড়িয়া ॥১৩০
 সৰ্পশত্ৰু যন্ত্ৰব যে কবহ ব্যৱস্থা ।
 আপনি কবহ যন্ত্ৰ হৈয়া অধিকৰ্ত্তা ॥
 ধৌম বলে আমি যন্ত্ৰ কৰিতে যোগ্য নয় ।
 শুনিয়াছি নাগগণ ত্ৰাস্তগণ শ্রনয় ॥১৩১
 উপায় কহিবো শুনা আছয় কাৰণ ।
 উত্তম নামেতে মুনি আছে তপোধন ॥
 তাহাৰ পিতাক আগে ল'খিলেক সাপে ।
 ইমত আকুল ভৈলা পিতাৰ সন্তাপে ॥১৩২
 তাৰে আনি যন্ত্ৰ কৰা কহিলো বুজাই ।
 এহিমতে মাৰা সৰ্প তন্ত্ৰ উপায় নাই ॥
 জন্মেজয় তপোবনে কৰিলা গমন ।
 উত্তম মুনিৰ কাছে কৰে নিবেদন ॥১৩৩
 অৰ্কেক আসন দিয়া কৰিলা গৌৰব ।
 কহিলেক নাগ বধে কিবা যুক্তি তব ॥
 মুনি বলে এই কৰ্ম্ম কৰিতে আমাৰ ।
 শীঘ্ৰ আয়োজন বাজা কবহ তাহাৰ ॥১৩৪

দিহা

অগ ববাই হেব মোৰ মন ব্যাকুল হৈলা ।
 বাধে ববাই হেব মোৰ মন ব্যাকুল হৈলা বাধে ॥
 এই মতে যজ্ঞ আৰম্ভিলা পিতৃশোকে ।
 কান্দিয়া পদ্মাৰ আগে কহিলা তক্ষকে ॥১৩৫
 ধৌম ঋষি মুনি তাক উত্তৰ মুনি আনি ।
 সৰ্পশত্ৰু যজ্ঞ কৰে পিতৃবৈৰী জানি ॥
 আছোক যজ্ঞৰ কায্য দেখিতে লাগে ভয় ।
 তোমাৰ চৰণ বিনে অম্ম গতি নাই ॥১৩৬
 এতেক শুনিয়া পদ্মা দুঃখ ভাবি মনে ।
 আস্তিক বুলিয়া পদ্মা কৰিলা স্মৰণে ॥
 শুন। পুত্ৰ সঙ্কট বৰ হইয়া আমাৰ ।
 নাথাকিলে তক্ষক কি হব সংসাৰ ॥১৩৭
 এতেক বলিয়া পদ্মা দুঃখ ভাবি মনে ।
 তক্ষক লইয়া গৈল বাসবৰ স্থানে ॥
 পদ্মা বোলে ইন্দ্র তুমি জগত পালক ।
 সঙ্কট সময় তুমি বাখহ তক্ষক ॥১৩৮
 পদ্মাৰ বচনে ইন্দ্র অভয় বব দিয়া ।
 আপোনাৰ সিংহাসনে বাখিলা ঢাকিয়া ॥

শুন। ইন্দ্র মহাভাগ   আৰ্মিতো তক্ষক নাগ
 ভয় পাই আইলো তমু ঠাই ।

যত নাগ মহীতলে পুৰি মাৰে মল্ল বলে

পৰীক্ষিত পুত্ৰ জন্মেজয় ॥ ৩৯

মুনি শাপ দিলা তাৰে তক্ষক নাগে দংশিবাৰে

আমি যাই দংশিলো বাপেৰে ।

মনে ভাবি জন্মেজয় পিতৃ বৈবৌ নিশ্চয়

যজ্ঞ কৰে আমাক মাৰিবাৰে ॥ ১৪০

শুনি তক্ষকৰ কাজ আশ্বাশিলা দেৱৰাজ

স্থান দিলা ইন্দ্রৰ খাটৰ তলে ।

নাৰায়ণ দেবে কয় স্ককবি বল্লভ হয়

তক্ষক বৈলা মন বিয়াকুলে ॥ ১৪১

তক্ষকে থইয়া পদ্মা আসিলা ত্বৰিতে ।

কহিতে লাগিল কথা আন্তিক সাক্ষাতে ॥ ১৪২

পদ্মা শোলে পুত্ৰ আমি জনম দুখনী ।

বিয়া কৰি বিনা দোষে এৰি গৈলা মুনি ॥

মোৰ আৰ কোনো নাই সংসাৰ ভিতৰ ।

তুমি পুত্ৰ মোৰ আৰ পিতা মহেশ্বৰ ॥ ১৪৩

আন্তিক বোলয় মাতা স্থিৰ কৰা মন ।

বাখিবো তক্ষক সমে যত নাগগণ ॥

হৰষিত পদ্মাবতী আন্তিকৰ বোলে ।

কপালে চুস্বন দিয়া তুলি লৈলা কোলে ॥ ১৪৪

মায়েৰ চৰণ পুনঃ বন্দিয়া বিশেষে ।

চলিলা যথাত বজা যজ্ঞ আৰম্ভিছে ॥

মুনিক দেখিয়া বজা উঠিয়া সহবে ।
 দণ্ডহতে প্রণামিলা বিধি অমুসাবে ॥১৪৫
 পাশ্চ-অৰ্ঘ্য আচমন দিলেক আসন ।
 বসিলেক মহামুনি প্রসন্ন বদন ॥
 কবযোব কবি বজা মুনিক কবে জ্ঞাতি ।
 মুনি বোলে শুনা বজা চন্দ্রবংশপতি ॥১৪৬
 শিবৰ ঔবষে জন্ম মাতা পদ্মাবতী ।
 বনে বনে ফুবো আমি তাতাব সন্ততি ॥
 যজ্ঞ কৰিবাবে শুনি হবষিত মন ।
 সি কাৰণে আসিয়াছো মাগিবাবে দান ॥১৪৭
 বজা বোলে আজ্ঞা কৰা প্রসন্ন বদনে ।
 যিবা ইচ্ছা কৰা মুনি দিবো এতিক্ষণে ॥
 মুনি বোলে স্থলি দিলো তোমাৰ বচনে ।
 কাৰ্য্যকালে মাগিলে তুমি দিবা দানে ॥১৪৮
 তবে জন্মেজয় বজা হৈয়া একমন ।
 উত্তম মুনিৰ স্থানে কবে নিবেদন ॥
 কি জন্তু বিলম্ব কৰা শুনা মুনিবৰ ।
 যজ্ঞত প্রবৰ্ত্ত হৈয়া প্রাণ বন্ধা কৰ ॥১৪৯
 এত শুনি আভতি তুলি লৈয়া হাতে ।
 লক্ষ লক্ষ নাগ আসি পড়িলা যজ্ঞতে ॥
 বধ বৰ সৰ্প মবে অগ্নিত পুৰিয়া ।
 দুৰ্গন্ধ বহিয়া যাই সংসার ঘুড়িলা ॥১৫০

পুনবপি মন্ত্ৰ পটি কবিল। আছতি ।
 কৃত্তিকাদ্বি নাগ আসি পড়ে শীঘ্রগতি ॥
 আছতি কবিল। আক মন্ত্ৰক পঢ়িয়া ।
 কালীদ্বয় কালীনাগ পবিল আসিয়া ॥১৫১
 যেহি নাগ নামে মুনি কবয় আছতি ।
 সেহি নাগ অগ্নিকুণ্ডে পবে শীঘ্রগতি ॥
 বব বব নাগ আসি পবিল। অগ্নিতে ।
 তক্ষক নেদেখি মুনি হইলা চিস্তিতে ॥১৫২
 কবযোবে জন্মেজয় বুলিলা বচন ।
 পিতৃবৈবী তক্ষক নাগ নাহিল কি কাৰণ ॥
 বজাব বচনে মুনি লাগে কহিবাবে ।
 ইন্দ্রত শৰণ লৈলা গৈয়া স্বৰ্গপুৰে ॥১৫৩
 ক্রোধ মনে কহিলেক জন্মেজয় বজা ।
 বলে বান্ধি লৈতে পাবো ইন্দ্র দেববাজ ॥
 বিলম্ব নকৰি য়ত লোৱা শীঘ্রগতি ।
 ইন্দ্র সমে তক্ষকব কবহ আছতি ॥১৫৪
 ইন্দ্র সমে তক্ষকব আছতি গৈলা মন্ত্ৰবলে ।
 ইন্দ্র তক্ষক দুয়ো আহে যজ্ঞৰ উপবে ॥
 নাবদে কহিলা কথা আন্তিক গোচৰে ।
 যজ্ঞ কৰি জন্মেজয় সৃষ্টি নষ্ট কৰে ॥১৫৫
 তাক শুনি আন্তিক মুনি বুলিলা বচন ।
 দান মাগো মহাবাজ মোক দিয়া দান ॥

বলিলেক জন্মেজয় হবষিত হৈয়া ।
 অৰ্দ্ধৰাজ্য মহামুনি দিলো উছৰ্গিয়া ॥১৫৬
 মুনি বোলে অৰ্দ্ধৰাজ্যে নাটিকে পীৰিতি ।
 শুদ্ধ মনে দিয়া তুমি তক্ষকৰ আছতি ॥
 তাক শুনি জন্মেজয় চিস্তিত অন্তৰে ।
 নমবিলা পিতৃ বৈবী কাৰ্য্য অনুসাবে ॥১৫৭

দ্বিতীয়

অনে কান্দে বজা জন্মেজয় ।
 মুনিৰ চৰণ ধৰি কান্দে বজা অধিকাৰী
 কিয় মোক ফেলিলা বিপাকে ।
 মোৰ শত্রু তক্ষক, বধিবাবে চাতি তাক,
 তাক দয়া কৰিলা আন্তিকে ॥১৫৮
 বজা কৰিবাব ভবে, বাখিলেক পুৰন্দৰে,
 দুইজন মৰিবেক পুৰি ॥১৫৯
 মুনি বোলে নৃপবৰ পৰীক্ষিৎ কোঙৰ,
 যদি আমি দিবোক আছতি ।
 তোমাৰ হন্তেক পুৰী কটাক্কে নাশিতে পাৰি
 তুমি কবি বাখিবো খিয়াতি ॥১৬০
 কতক্ষণে বজা পুনি বুলিলা উজ্জ মুনি
 দিয়া তাৰে উছৰ্গ কৰিয়া ।
 হবষিত হৈল মুনি তক্ষক নাগেবে আনি,
 ইন্দ্র চলে হবষিত হৈয়া ॥১৬১

কতক্ষণে মুনিববে, সন্মানে বিদায় কৰে,

জন্মেজয় বজাব নন্দন ।

নাৰায়ণ দেৱে কয় স্ককবি বল্লভ হয়.

নাৰায়ণ দেৱৰ স্মৰণ ॥১৬২

এহিমতে আইলা মুনি পদ্মাৰ গোচৰে ।

যিমতে আনিলা নাগ কহিলা তাহাৰে ॥

পদ্মা বোলে বাপু তুমি কৰিলা বৰ কৰ্ম্ম ।

আজি হৈতে তক্ষকৰ হৈলা পুনৰ্জন্ম ॥১৬৩

কতক্ষণ মুনি তথা থাকি সেহি স্থানে ।

প্ৰণাম কৰিয়া গেল গন্ধমাদনে ॥

এহিমতে আশ্বিক মুনি গমন কৰিলা ।

হেনয় সময় নেতা পদ্মাক কহিলা ॥১৬৪

নেতা বোলে শুনা বৈনৌ জয় বিষহৰি ।

এহিমতে তক্ষক জিনিলা ধন্বন্তৰী ॥

এই ওজা যতদিন পৃথিবীত ববে ।

তাবৎ নেদেখি বৈনৌ বিবাদ সাধিতে ॥১৬৫

পদ্মা বোলে আগে বধি ওজা ধন্বন্তৰী ।

ডবেসে চান্দোৰ বাদ সাধিবাবে পাৰি ॥

ওজাৰ ভবনে যাব গোৱালিনী বেশে ।

দধিৰ পসাৰ কৰি সজায় বিশেষে ॥১৬৬

ভলে দিবা কালকূট উপৰে দধি সব ।

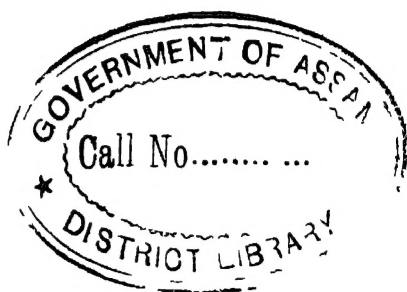
ক্ষীৰ ক্ষীৰসা লাক পসৰা উপৰ ॥

দধি দেখি ওজা বব সন্তুষ্ট হইয়া ।
 নকৰি বিচাৰ ওজা মৰিবো খাইয়া ॥১৬৭
 এই যুক্তি কৰিয়া চলিলা বিষহৰি ।
 কপট কৰিয়া সব দধিব পসাৰি ॥
 স্নকৰি নাৰায়ণ দেৱৰ স্নবস পাচালি ।
 পয়াৰ প্ৰৱন্ধে পদ একই লেছাৰি ॥১৬৮
 নামে ভব নামে সিন্ধু মুকুন্দমুৰাবী ।
 সবাবো দুৰ্গতি খণ্ডোক বোলা জয় হৰি ॥

—সমাপ্ত—

যথা দৃষ্টং তথা লিখিতং লিখক নাস্তি দোষণং ।
 ভীমে চাপি বণে ভঙ্গ মুনিনাথ মতিভ্ৰমঃ ॥

—:❖:—

ৰজনীপ্ৰভা এজেন্সীৰ প্ৰকাশিত কেইখন মান পুথিৰ নাম ।

১	সম্ভৱ গণনা পাৰা গীত—	১/০	১৫। মিহলি বড়গীত—	১৮
২।	উষাহৰণ শুকনানি—	১০/০	১৬ ভাউৰা পুৰাণ—	১০
৩	মনস্তৰি বধ—	১১/০	১৭। কট্টোৰ পুৰাণ—	১০
৪।	পুষ্পদাৰি থণ্ড—	১/০	১৮। বসুন্ধৰী গীত—	১৮
৫।	বৈষ্ণৱিৰ ক্ৰমা—	১/০	১৯। বাঁকুপীৰা বিদ্যাবগীত—	১০
৬	পৰীক্ষিত বধ—	০/০	২০। সৰ্ব চাক মন্ত্ৰ—	১০
৭।	শ্ৰীশ্ৰীপদ্মাবতীৰ বিয়া—	০	২১। পটন্তৰ মালা—	১০
৮।	চন্দ্ৰধৰ ডিঙা গঠন—	১/০	২২। শক্তিগেল উদ্ধাৰ—	১০/০
৯।	বেঙ্গলাৰ সত্য পৰীক্ষা—	১০/০	২৩। শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণৰ ব্ৰজগীতা—	১৮
১০।	সাঁতা স্বয়ম্বৰ—	১০	২৪। শ্ৰীকৃষ্ণৰ গোষ্ঠীগীতা—	১০
১১।	মৎস্য বিলাহ—	১০	২৫। শ্ৰীশ্ৰীচৰ-গৌৰী লীলা—	১০
১২।	লখিম্ভাৰব স্বৰ্গাবোহণ—	১৮	২৬। শকুন্তলাৰ নাম—	১০
১৩।	দাতাকৰ্ণৰ নাম,		২৭। শ্ৰীকৃষ্ণৰ জন্মাইমী—	১০
১৪।	অভিমত্যা বধৰ নাম,		২৮। শ্ৰমন্ত্ৰহৰণ—	১০

পোতাৰ ঠিকনা

ৰজনীপ্ৰভা এজেন্সী পো: আ: কমাৰকুছি (কামৰূপ)

শঙ্কৰ লাইব্ৰেৰী পো: আ: ট্ৰিবিউন, গৌহাটী

লহকৰ এজেন্সী পো: আ: বড়িয়া (কামৰূপ)

দত্ত বকৰা এণ্ড কোং পো: আ: নলবাৰী

মুদ্ৰক:—

আলোক প্ৰেছ, নলবাৰী